

सन २०१८-२०१९ या शैक्षणिक वर्षापासून +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय (एच.एस.सी. व्होकेशनल) अभ्यासक्रमाच्या नविन / अधिकच्या तुकड्यांना कायम स्वरूपी विनाअनुदान तत्वावर सुरु करण्यास मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : व्हीओसी-२०१८/प्र.क्र.१४० (भाग-४)/व्यशि-४,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : १९ एप्रिल, २०१८

संदर्भ :- १) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्रमांक : ८/व्हीओसी/२२०३/२०१७-१८/२१६, दिनांक १६/१०/२०१७.
२) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्रमांक : ८/व्हीओसी/२२०३/२०१७-१८/२४, दिनांक १९/३/२०१८

प्रस्तावना :

केंद्र शासनाच्या १९८६ च्या नविन शैक्षणिक धोरणानुसार + २ स्तरावरील व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे शिक्षण देऊन जास्तीत जास्त युवकांना रोजगार/स्वयंरोजगार करण्यास प्रोत्साहित करण्याच्या दृष्टीने राज्यात १९८८-८९ पासून ७०% व्यवसाय शिक्षण व ३०% सामान्य शिक्षण अंतर्भूत असलेले किमान कौशल्यावर आधारित व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आले. हे अभ्यासक्रम प्रात्यक्षिकाभिमुख असल्याने विद्यार्थ्यांना संबंधित व्यवसायाशी निगडित किमान कौशल्य प्राप्त करून स्वतःचा उद्योग सुरु करावा अथवा औद्योगिक आस्थापनामध्ये नोकरी करावी आणि उच्च शिक्षणाकडे जाणारा लोंढा कमी व्हावा हा या योजनेचा उद्देश आहे. या अभ्यासक्रमाचे किमान कौशल्यावर आधारीत अभ्यासक्रम हे नाव उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग शासन निर्णय दि. २/३/२००९ अन्वये बदलण्यात आले असून ते उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम (H.S.C.Vocational) असे करण्यात आले आहे.

सदर व्यवसाय अभ्यासक्रमाची वाढती मागणी लक्षात घेऊन शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ मध्ये +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या नविन /अधिकच्या तुकड्या कायमस्वरूपी विनाअनुदानित तत्वावर सुरु करणेसाठी इच्छुक संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या अर्ज/प्रस्तावांची संचालक (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण) यांचे स्तरावर छाननी करण्यात आली. त्यानुसार संचालक व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण यांनी वरिल संदर्भाधिन पत्रान्वये शिफारस केलेल्या प्रस्तावातील विहित निकष/मानकांची पूर्तता करणाऱ्या अशासकीय संस्थांमध्ये +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक (H.S.C.Vocational) व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या नविन/अधिकच्या तुकड्यांना कायम विनाअनुदानित तत्वावर शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून सुरु करण्याबाबत मान्यता देण्याची शिफारस संचालक, (व्यशि प्रशि) यांनी संदर्भ क्र. १ च्या पत्रान्वये केली होती. तथापि, शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ समाप्त झाल्यामुळे सदर संस्थेस शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

शासन आता याद्वारे राज्यातील +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या खालील तक्त्यामध्ये नमूद करण्यात आलेल्या ३ अशासकीय संस्थांना त्यांच्या नावासमोर नमूद करण्यात आलेला व्यवसाय अभ्यासक्रम त्यांच्या नावासमोर नमूद करण्यात आलेल्या तुकड्यांमध्ये विनाअनुदानित तत्वावर शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ पासून सुरु करण्यास पुढील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	संस्थेचे नाव व पत्ता	संस्थेने मागणी केलेले व्यवसाय अभ्यासक्रम	मागणी केलेल्या तुकड्या
१	२	३	४
मुंबई विभाग			
१	जनसेवा समिती संचलित श्रीमती टि. एस. बाफना ज्युनिअर कॉलेज ऑफ आर्ट्स कॉमर्स, मालाड, मुंबई	कॉम्प्युटर टेक्नॉलॉजी	१ तुकडी (३० विद्यार्थी)
		अकौंटिंग फायनाशियल ऑफिस मॅनेजमेंट	१ तुकडी (४० विद्यार्थी)
		बँकिंग फायनाशियल सर्व्हिसेस अँड इन्शुरन्स	१ तुकडी (४० विद्यार्थी)
		टुरिझम अँड हॉस्पिटॅलिटी मॅनेजमेंट	१ तुकडी (४० विद्यार्थी)
२	अमर शहिद हेमू कलानी यादगार मंडळ संचलित हेमू कलानी ज्युनिअर कॉलेज, चेंबूर, मुंबई -७४	कॉम्प्युटर टेक्नॉलॉजी	१ तुकडी (३० विद्यार्थी)
३	ज्ञानराज माऊली शिक्षण सेवा मंडळ संचलित अविहर्स हाय पब्लीक स्कूल अँड ज्युनिअर कॉलेज, टिळक चौक कल्याण, जि. ठाणे	बँकिंग फायनान्शीयल सर्व्हिसेस अँड इन्शुरन्स	१ तुकडी (३० विद्यार्थी)
एकूण ३ संस्था		एकूण ६ तुकड्या	

अटी व शर्ती

- संबंधित संस्थेस माध्यमिक शाळा संहिता १९८१ मध्ये नमूद केलेल्या सर्व अटी व शर्तीची पूर्तता करणे बंधनकारक राहिल.
- मान्य अभ्यासक्रमांच्या नविन/अधिकच्या तुकड्या सुरु करण्यास कायमस्वरूपी विनाअनुदानित तत्वावर मान्यता दिली असली तरीही, भविष्यात कोणत्याही प्रकारचे अनुदान अथवा आर्थिक मदत देण्यांत येणार नाही.
- मान्य अभ्यासक्रम राबविणा-या संस्थांना शासन/संचालनालय/ संचालनालयाच्या अखत्यारितील संबंधित कार्यालये यांच्या कडून वेळोवेळी निर्गमित होणा-या आदेशांचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.

- ४) शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेले शिक्षण शुल्क विद्यार्थ्यांकडून आकारणे संस्थेस बंधनकारक राहिल.
- ५) “कायमस्वरूपी विनाअनुदान तत्वावर मान्यता मिळालेले +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रम” असा सुचना फलक संस्थांनी दर्शनी भागावर लावणे बंधनकारक राहिल. सुचना फलकावर अभ्यासक्रमांच्या मंजूर तुकड्यांची संख्या व मंजूर प्रवेश क्षमता याचा उल्लेख करण्यात यावा.
- ६) मान्यतेचे आदेश निर्गमित झाल्यानंतर संबंधित संस्थेने मंजूर अभ्यासक्रमासाठी मानकानुसार आवश्यक असलेल्या सर्व पायाभूत सुविधा एक महिन्याच्या कालावधी मध्ये उपलब्ध करणे बंधनकारक राहिल.
- ७) सदर अभ्यासक्रमांना कायमस्वरूपी विनाअनुदान तत्वावर मान्यता देण्यात आल्यामुळे या अभ्यासक्रमा-करिता संस्थेने नियुक्त केलेल्या सर्व कर्मचारी वर्गाची सेवा / वेतन व तदनुषंगिक बाबींची जबाबदारी सर्वस्वी संबंधित संस्थेची राहिल, याबाबत शासन कोणतीही जबाबदारी घेणार नाही.
- ८) मंजूर अभ्यासक्रमांकरिता आवश्यक कर्मचा-यांच्या नियुक्त्या, त्याची किमान शैक्षणिक अर्हता, अनुभव याबाबत संस्थेने महाराष्ट्र खाजगी शाळांतील कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) नियमावली १९८१ मधील तरतुदीनुसार तसेच शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- ९) भविष्यात सदरचे अभ्यासक्रम बंद करण्याबाबत किंवा त्यात काही बदल करण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतल्यास तो विनाअट, विनाविलंब संस्थेने अंमलात आणणे आवश्यक राहिल.
- १०) अभ्यासक्रमांच्या मंजूर तुकड्यांमधील प्रवेशाकरिता शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले सामाजिक/समांतर आरक्षण व इतर नियमांचे संस्थांनी काटेकोरपणे पालन करावे व गुणानुक्रमे प्रवेश देण्यांत यावे.
- ११) अभ्यासक्रमांना मंजूरी मिळाल्यानंतर सदर अभ्यासक्रम संस्थेस सुरु केल्याबाबतची माहिती संस्थेने महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षा मंडळास तात्काळ द्यावी, त्याबाबतची अनुषंगिक कार्यवाही करावी.
- १२) मान्यता देण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमाच्या अधिकच्या / नवीन तुकड्यांची प्रवेश क्षमता प्रती तुकडी ५० असुन शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ नंतरचे मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या ५०% पेक्षा कमी प्रवेश झाल्यास अशा तुकड्या सुरु ठेवण्याकरिता संबंधित जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी यांची परवानगी घेणे बंधनकारक राहिल. त्याचप्रमाणे सलग ०३ शैक्षणिक वर्षांमध्ये मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या ५०% पेक्षा कमी प्रवेश झाल्यास सदर अभ्यासक्रमाची तुकडी बंद करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.
- १३) शैक्षणिक गुणवत्ता वाढविण्यासाठी उपरोक्त अटी व शर्तीमध्ये बदल करण्याचे किंवा नविन अटी व शर्ती अंतर्भूत करण्याचे अधिकार शासनाने राहतील.

१४) +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या मान्यता दिलेल्या तुकड्यामध्ये विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यापूर्वी संचालक (व्यशि व प्रशि) यांचेकडून स्थानिकस्तरावर समिती नेमून समितीच्या निरीक्षणानुसार संचालनालयाच्या परवानगीने प्रवेश देण्यात यावेत..

१५) +२ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या तुकड्यामध्ये विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यापूर्वी संचालक यांचेकडून स्थानिक स्तरावर समिती नेमून समितीच्या सर्वेकष निरीक्षणानुसार प्राप्त अहवालाप्रमाणे संचालनालयाच्या परवानगीने प्रवेश देण्यात यावेत. तदनंतर सर्व संबंधित संस्थांकडून शासनाने विहीत केलेले सर्व निकष व अटी/शर्तीची पूर्तता होत असल्याबाबत संचालक यांनी सातत्याने निरीक्षण करून आढावा घेण्यात यावा.

१६) + २ स्तरावरील उच्च माध्यमिक व्यवसाय अभ्यासक्रमांना मान्यता देण्यात आलेल्या संस्थेने शासन आदेशाच्या दिनांकापासून दोन वर्ष कालावधीत अभ्यासक्रम सुरु न केल्यास, व्यवसाय अभ्यासक्रम मान्यता आपोआप संपुष्टात येईल, याची संबंधीत संस्थेने नोंद घ्यावी.

१७) व्यवसाय अभ्यासक्रमांतर्गत मंजूर व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या / मंजूर तुकडीनुसार प्रवेशक्षमतेपेक्षा अतिरिक्त अनधिकृत प्रवेश केल्यास शासनाने सन २०१३ या महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २० राजपत्र दिनांक २१.०८.२०१३ रोजी प्रसिध्द झालेल्या अधिनियमान्वये अनधिकृत संस्था स्थापन करण्यास अथवा अनधिकृत पाठयक्रम सुरु करण्यास मनाई करण्यात आलेली आहे, याची संबंधीत संस्थेने नोंद घ्यावी.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये मान्यता दिलेल्या उपरोक्त तक्त्यातील किती संस्थांनी व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरु केले, अभ्यासक्रम निहाय प्रवेशित विद्यार्थी संख्या याबाबतची माहिती संचालक, व्यवसाय शिक्षण यांनी शासनास दिनांक ३१/१०/२०१८ पर्यंत सादर करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्र. २०१८०४१९१३०००५६४०३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(संतोष रोकडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मुंबई-१
- २) सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक, (शालेय शिक्षण विभाग), मुंबई, (चालनालयामार्फत.)
- ३) सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई, (संचालनालयामार्फत)
- ४) संबंधित जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी (संचालनालयामार्फत.)

- ५) संबंधित अशासकीय संस्था (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत.)
- ६) मा. मंत्री (कौ.वि.व उ.) यांचे खाजगी सचिव यांना माहितीसाठी सादर.
- ७) मा. राज्यमंत्री (कौ.वि.व उ.) यांचे खाजगी सचिव यांना माहितीसाठी सादर.
- ८) मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ९) मा. विरोधी पक्षनेता, विधान सभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- १०) मा. सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग यांचे स्वीय सहायक.
- ११) मा. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग यांचे स्वीय सहायक.
- १२) उप सचिव , कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- १३) निवड नस्ती (व्यशि-४).